

BELASTINGONTWIKKING

WAT DOEN WE ERAAN?

tax justice nl

oktober 2016

BELASTINGONTWIJKING

Wat is het probleem?

Burgers betalen meer belasting dan bedrijven.

Gezondheidszorg, onderwijs, infrastructuur, sociale zekerheid, rechtspraak, defensie, natuurbehoud, cultuur ... publieke voorzieningen die de overheid uit belastingen financiert. Multinationals die in Nederland kantoor houden, dragen door allerlei belastingvoordelen nauwelijks bij aan die voorzieningen terwijl ze er wel gebruik van maken. En de rekensom is vrij simpel: wanneer grote bedrijven minder belasting betalen, betalen burgers meer. Of het mes moet in publieke voorzieningen.

De cijfers zijn veelzeggend. Tussen 2001 en 2013 betaalden Nederlandse werknemers inderdaad meer: het aandeel loon- en inkomstenbelastingen aan de totale belastingopbrengst steeg van 23 naar 32 procent. Terwijl voor het aandeel van de vennootschapsbelasting het omgekeerde geldt: dat daalde van 16 procent naar 9 procent.¹

Belastingontwijking leidt tot grotere ongelijkheid.

In Nederland, Europa en de rest van de wereld. Belastingen zijn een manier waarmee overheden geld, en daarmee kansen voor burgers, herverdelen in een samenleving. Inkomstenbelasting voor burgers en winstbelasting voor bedrijven zijn dan ook effectieve instrumenten om sociale gelijkheid te bevorderen.

Het huidige belastingstelsel leidt tot ongelijkheid tussen een rijke elite en de grote meerderheid van mensen wereldwijd. Die ongelijkheid bestaat binnen landen, en overstijgt landsgrenzen: zo berekende Oxfam dat de 85 rijkste mensen in de wereld evenveel bezitten als de armste helft van de wereldbevolking.

Maar multinationals en vermogende individuen schuiven met winsten, stallen grote sommen geld in belastingparadijzen, en ontwijken of ontduiken belasting op de plekken waar zij daadwerkelijk winst maken. Met verloren belastinginkomsten als gevolg. Volgens de Europese Commissie lopen EU-landen jaarlijks 50 tot 70 miljard euro mis door belastingontduiking en -ontwijking.ⁱⁱ UNCTAD, de organisatie van de Verenigde Naties voor Handel en Ontwikkeling, schat dat ontwikkelingslanden ongeveer 100 miljard dollar aan belastinginkomsten mislopen door belastingontwijking.ⁱⁱⁱ

De race naar de bodem is nog zo'n probleem.

Belastingontwijking door multinationals is niet los te zien van voordelige regelingen en lage tarieven die overheden aan bedrijven aanbieden. Als prikkel om te investeren, is het argument. In deze race naar de bodem beconcurreren landen elkaar met de meest gunstige fiscale voordelen voor bedrijven. Het effect? Bedrijven dragen steeds minder bij aan de samenlevingen waar ze actief zijn. Opmerkelijk is dat volgens het IMF belastingen geen cruciale rol spelen in de overwegingen van bedrijven om zich in een bepaald land te vestigen: *'Taxation is not a significant driver for the location of foreign firms.'*^{iv}

Nederland is Europees kampioen: In belastingontwijking makkelijk maken.

Van alle EU-landen biedt Nederland multinationals het ruimste aanbod aan mogelijkheden om belasting te ontwijken, zo laat onderzoek van de Europese Commissie zien.^v Alleen België en Cyprus komen in de buurt. Door allerlei belastingvoordelen gebruiken veel multinationals Nederland als doorsluisland. Dat maakt ons land de grootste investeerder wereldwijd – met investeringen die voor 80 tot 90 procent gelieerd zijn aan brievenbusfirma's en vrijwel niks te maken hebben met reële economische activiteit hier.^{vi}

De rol van Nederland als belastingparadijs heeft gevolgen voor onze schatkist én voor de belastinginkomsten in andere landen.^{vii} Naar schatting wordt er door Nederland 3 miljard euro aan belastingen misgelopen. Nederland zelf loopt jaarlijks 1,5 miljard euro aan belastinginkomsten mis doordat Nederlandse bedrijven ook belastingen ontwijken.^{viii}

Ten slotte, een goed geïnformeerd debat over belastingontwijking is nu bijna niet te voeren.

Betrouwbare data ontbreken, en bestaande cijfers over de omvang van belastingontwijking en bijbehorende

verliezen in belastinginkomsten zijn altijd schattingen. Door onderzoeksjournalistiek, klokkenluiders, ngo's en onderzoeken van de Europese Commissie naar illegale staatsteun krijgen we telkens een tipje van de sluier opgelicht. De publieke verontwaardiging over wereldwijde belastingontwijking en de rol van Nederland daarin is groot. Uit peilingen van ActionAid en Oxfam Novib in 2014 bleek dat 73 procent van de Nederlanders belastingontwijking oneerlijk vindt.^{ix}

Nederland heeft als voorzitter van de EU ruimschoots kansen laten liggen om belastingontwijking aan te pakken. Inmiddels staat het onderwerp volop in de aandacht: de Panama Papers en de onderzoeken, parlementaire onderzoringen, nieuwsberichten en artikelen die erop volgen laten zien hoe groot en wereldwijd het probleem is. Bovendien vinden in maart 2017 de Tweede Kamerverkiezingen plaats. Mogelijkheden genoeg om echt iets te doen aan belastingontwijking.

Wat is er aan te doen?

Belastingontwijking is aan te pakken. Door een belastingstelsel dat ongelijkheid verkleint, een eerlijke lastenverdeling bevordert, duurzame investeringen stimuleert en meer transparantie van bedrijven en overheden vraagt. Drie aanbevelingen.

1 **Heldere cijfers, betrouwbare gegevens**

Burgers in Nederland en Europa hebben het recht om te weten hoeveel belasting bedrijven in hun land betalen. Zeker nu bedrijven minder belasting betalen en burgers meer. En alleen een goed geïnformeerd publiek kan overheden en bedrijven tot de orde roepen. Fiscale transparantie kan bedrijven ontmoedigen met winsten te schuiven en kan investeerders aanmoedigen betere risicoanalyses maken. Bovendien zetten heldere cijfers aan tot een eerlijker speelveld tussen multinationals en nationale bedrijven.^x Meer transparantie gaat als volgt:

- Overheden moeten bedrijven verplichten tot publieke *country-by-country* rapportage. Dat wil zeggen: bedrijven rapporteren in ieder geval over hun omzet, brutowinst, activa, aantal werknemers, personeelskosten en alle belastingen voor elk land waar zij (minimaal één) dochteronderneming hebben. Die rapportage geeft inzicht in waar een multinational actief is, waar het winst maakt en welke belastingverplichtingen daarbij horen.
- De basisinformatie die overheden nu al onderling uitwisselen, wordt openbaar. Hierbij gaat het onder meer om de naam van de belastingplichtige, een samenvatting van de afspraken tussen belastingdiensten en bedrijven (zogenoeten rulings), de looptijd ervan en de landen die erbij betrokken zijn.
- Er moet een publiek register van *beneficial owners* (gerechtigden) komen, zodat iedereen weet wie de uiteindelijke eigenaars zijn achter brievenbusfirma's en ondoorzichtige bedrijfsstructuren.

2 **De race naar de bodem op de schop**

Om bedrijven echt te laten bijdragen aan de samenlevingen waar ze actief zijn, moet de race naar de bodem – de concurrentie tussen landen om bedrijven de meest gunstige fiscale voordelen te bieden – op de schop. Dat kan als volgt:

- Er moet een gelijk Europees speelveld komen in belastingstelsels, gebaseerd op gelijke grondslagen, gelijke afschrijvingstermijnen en gelijke behandeling van rente- en royaltybetalingen. Dat betekent onder meer de invoering van de zogeheten *Common Consolidated Corporate Tax Base* (CCCTB) en een Europees minimumtarief voor de vennootschapsbelasting. In de CCCTB wordt een gemeenschappelijke grondslag voor de vennootschapsbelasting in de EU geregeld. Een verdeelsleutel bepaalt hoeveel belasting multinationals betalen in het land waar zij waarde creëren. Zo kunnen belastingbetalingen eerlijk over de landen worden verdeeld.
- Nederland moet zich, in Europees verband, sterk maken om alle actiepunten van het OESO-project *Base Erosion and Profit*

Shifting ingevoerd te krijgen.^{xi} Dat is een pakket van 15 rapporten met maatregelen die belastingontwijking tegengaan door een wereldwijd gecoördineerde aanpak.

- De Nederlandse regering moet een visie ontwikkelen op de aanpak van de internationale belastingstrijd en dit ook internationaal op de agenda zetten.

3 Een einde aan Nederland belastingparadijs

Als klein land speelt Nederland een grote rol in belastingontwijking. De voordelen voor grote bedrijven zorgen voor ongelijkheid waarin multinationals en rijke individuen profiteren terwijl de verliezen worden afgewenteld op burgers. Dat kan echt anders:

- Er moet een einde komen aan de zogenaamde innovatiebox en andere verlaagde belastingtarieven voor octrooien en patenten. Bedoeld als stimuleringsmaatregelen maar gebruikt als instrumenten waarmee bedrijven kunstmatig met hun winsten kunnen schuiven en optimaal gebruik kunnen maken van belastingvoordelen, zo blijkt uit statistisch onderzoek van de Europese Commissie naar het effect ervan.
- Nederland moet overstappen op het model voor belastingverdragen van de Verenigde Naties dat meer rekening houdt met de belangen van ontwikkelingslanden.
- Nederland moet het parkeren van winsten in belastingparadijzen tegengaan, door bepaalde onbelaste of laag belaste winsten van buitenlandse dochterbedrijven, zoals rente en royalties, in Nederland alsnog te belasten.
- Nederland moet een einde maken aan exportsteun voor transacties via belastingparadijzen.
- Een effectief onderzoek naar de risico's van investeringen met betrekking tot belastingontduiking en -ontwijking moet een integraal onderdeel worden in het MVO-arsenaal (maatschappelijk verantwoord ondernemen) in Nederland.

Dit document is een samenvatting van een positie paper van Tax Justice Nederland met daarin uitgebreide beleidsaanbevelingen. Tax Justice Nederland is een netwerk van negen organisaties: Oxfam Novib, FNV, Oikos, SOMO, Both Ends, Foundation Max van der Stoel, Transnational Institute, Milieudefensie en ActionAid. Tax Justice Nederland wil politici en het Nederlandse publiek bewust maken over de gevolgen van belastingontwijking wereldwijd. Dat doen we door ons in te zetten voor een mondiaal eerlijk belastingstelsel en te pleiten voor meer transparantie van bedrijven en overheden. Elke organisatie brengt specifieke kennis en ervaring mee – zo is het netwerk een kleine, effectieve organisatie. Lees meer op taxjustice.nl

Bronnen

- ⁱ Centraal Bureau voor de Statistiek, Statline, Overheidsfinanciën; ontvangen belastingen.
- ⁱⁱ Europese Commissie, persbericht ‘European Commission proposes public tax transparency rules for multinationals’, 12 april 2016, beschikbaar via http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1349_en.htm
- ⁱⁱⁱ UNCTAD, ‘United Nations report urges greater coherence between international tax and investment policies’, 24 June 2015, beschikbaar via <http://unctad.org/en/pages/PressRelease.aspx?OriginalVersionID=253>
- ^{iv} IMF (2015) ‘Options for Low Income Countries Effective and Efficient Use of Tax Incentives for Investment’, beschikbaar via www.imf.org/external/np/g20/pdf/101515.pdf
- ^v Oxfam Novib (2016) ‘Nederland belastingparadijs’ beschikbaar via: www.oxfamnovib.nl/nederland-europees-kampioen-in-faciliteren-belastingontwijking.html
- ^{vi} SOMO (2015) ‘Belastingvrije winsten’ Beschikbaar via www.somo.nl/nl/belastingvrije-winsten/
- ^{vii} Zie bijvoorbeeld Action Aid (2015) An extractive Affair; SOMO (2015) Fool’s Gold.
- ^{viii} SOMO (2016) ‘Grote Bedrijven, Kleine Lasten’ Beschikbaar via: www.somo.nl/nl/grote-bedrijven-kleine-lasten-3/?noredirect=nl_NL
- ^{ix} Oxfam Novib en ActionAid Nederland, ‘Merendeel Nederlanders: belastingontwijking grote bedrijven oneerlijk’, 1 mei 2015, beschikbaar via www.oxfamnovib.nl/merendeel-nederlanders-belastingontwijking-grote-bedrijven-oneerlijk.html
- ^x Oxfam France (2016) ‘Following the Money: French Banks’ Activities in Tax Havens’ Beschikbaar via www.eurodad.org/files/pdf/1546560-following-the-money-french-banks-activities-in-tax-havens-.pdf
- ^{xi} OECD, BEPS action points, www.oecd.org/tax/beps/beps-actions.htm

Contactgegevens

Tax Justice Nederland

Mariahoek 16-17 3511 LG Utrecht

Postadres: Postbus 19170 3501 DD Utrecht

Telefoonnummer: 0302361500

Email: info@taxjustice.nl

Twitter: [@TaxJusticeNL](https://twitter.com/TaxJusticeNL)